

Єрмолаєва М.В.

*к. е. н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ ТА ОБЛІКУ СУКУПНОГО ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА

Із запровадженням НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» в облікову практику бухгалтерів увійшов новий об'єкт обліку, а саме – сукупний дохід. До теперішнього часу в колах практиків та науковців йде наукова дискусія щодо облікових підходів та відображення сукупного доходу у фінансовій звітності.

Для дослідження цієї проблеми слід звернутися до нормативних документів і з'ясувати, як діючі Положення (стандарти) бухгалтерського обліку трактують сутність доходу та сукупного доходу. Так, згідно НП(С)БО 1 дохід – це «збільшення економічних вигід у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)» [1]. Аналогічно трактує сутність доходу і відповідне П(С)Б 15 «Дохід». Одночасно НП(С)БО 1 пояснює зміст терміну «сукупний дохід» і визначає його як «зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками)» [1]. Крім того, НП(С)БО 1 тлумачить ще один термін, тісно пов'язаний із сукупним доходом, а саме «інший сукупний дохід». Так, згідно цього стандарту, інший сукупний дохід – це «доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства» [1].

З цього моменту і починається дискусія відносно обліку сукупного доходу і відображення його у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід)». Особливо багато дискусій точиться стосовно заповнення р. II «Сукупний дохід» у ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Спроба надати пояснення щодо відображення сукупного доходу здійснена Міністерством фінансів України у Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності № 433 від 28.03.2013 р.

Так, до складу сукупного доходу відносять:

- суми дооцінки (уцінки необоротних активів);
- суми дооцінки (уцінки) фінансових інструментів;
- накопичені курсові різниці [2].

У фінансовому обліку проведення дооцінки необоротних активів та фінансових інструментів відображається бухгалтерським записом по дебету рахунків 10, 12, 14 (35) та кредиту рахунків 411, 412, 413. Дооцінка суми нарахованого зносу відображається проводкою по дебету рахунків 411, 412, 413 та кредиту рахунка 13. З точки зору методики фінансового обліку в даних операціях дохід не виникає, а суми проведеної дооцінки збільшують капітал в дооцінках і, відповідно, власний капітал підприємства. В разі проведення уцінки капітал, відповідно, зменшується. Зміни капіталу в дооцінках передбачено відображати у ф. № 4 «Звіт про власний капітал» по графі 4 «Капітал у дооцінках». Тут також не передбачено визнання доходу. Тому під час заповнення ф. № 2 стосовно сукупного доходу необхідно уважно проаналізувати господарські операції, що відбулися на підприємстві протягом звітного періоду, відслідкувати зазначені специфічні події та правильно оцінити їх зміст. На думку автора цю інформацію доречно було б детально розкрити у ф. № 4 «Звіт про власний капітал», а у р. II ф. № 2 залишити лише статті, які відображають інформацію про накопичені курсові різниці та інший сукупний дохід. В цьому випадку зміст форми буде відповідати її назві.

Слід зазначити також, що при визначенні своєї облікової політики підприємство може прийняти рішення про віднесення суми проведених переоцінок необоротних активів на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (Непокріті збитки)». В цьому випадку суми

проведених переоцінок необоротних активів у ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» не відображаються.

Відносно курсових різниць також слід бути уважним. Не всі курсові різниці за монетарними статтями відображаються у складі сукупного доходу. Так, до складу сукупного доходу можна віднести курсові різниці за дебіторською заборгованістю, яка виникла за межами території України і погашення якої боржниками найближчим часом не планується [3]. Таким чином, з моменту запровадження оновленої форми Звіту про фінансові результати і до теперішнього часу існує певна методологічна неузгодженість щодо складу сукупного доходу підприємства. Тому, це питання потребує подальшого дослідження та вирішення найближчим часом.

Список літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 23.07.2019 р. № z-0685-19. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 24.03.2020).
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом МФУ від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення: 30.12.2013 р. № 1192201 – 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення 24.03.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: затв. наказом МФУ від 10.08.2000 р. № 193. Дата оновлення: 19.08.2014 р. № z-0883-14. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills. (дата звернення 24.03.2020).

Канцедал Н.А.

*к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна*

ІНСТИТУЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСАХ НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ФЕРМЕРСЬКИМ ГОСПОДАРСТВАМ

Стрімке розширення кордонів діяльності економічних суб'єктів у цифровому середовищі все більше актуалізує застосування принципів інституційного моделювання з метою об'єктивної оцінки реальних господарських процесів та активного управлінського впливу на них.

Реалії цифрової епохи унеможливають «ізоляцію» окремих інституційних складових національного економічного механізму та їх автономне функціонування у суспільних процесах. Так, наприклад, економічний суб'єкт не може існувати без активної взаємодії з іншими суб'єктами – економічними агентами, фіскальними органами тощо; бухгалтерський облік не може обмежуватися лише «шаблонною» реєстрацією фактів господарського життя без активної взаємодії з правовим середовищем, фінансово-господарським контролем, економічним аналізом. Інноваційний характер цифрової епохи створює нові виклики і завдання, що потребують інституційної взаємодії [2, с. 33].

Еволюція інститутів у глобальному просторі стимулює розробку нових моделей інституційного економічного середовища. На думку А. Ю. Васіної, головною передумовою здійснення цілеспрямованих структурних перетворень економіки України є загострення кризових явищ у соціальній та економічній сфері, що спричинили появу цілого ряду загроз національній безпеці [1, с. 41]. Згадана авторка визначає основні напрями реформування інституційного середовища національної економіки, ключовими з яких є:

- визначення інституційних передумов проведення структурних зрушень у національній економіці на основі врахування зміни мотивації діяльності суб'єктів;
- формування набору інститутів, здатних реагувати на суспільні зміни та формулювати актуальні цілі модернізації структури національної економіки та розробляти механізми їх реалізації;